
Parashat Wajigash:

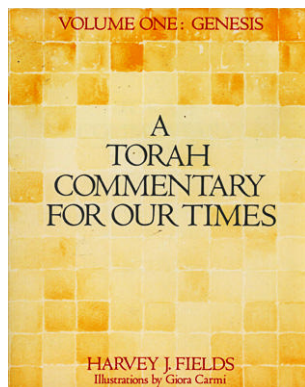
"Hoe verzoening in zijn werk kan gaan"

door: Rob Cassuto

In de parasha Wajigash vindt dan eindelijk de verzoening plaats tussen Joseef en zijn broers, na de pleitrede van Jehoeda ten behoeve van Benjamin, de langste rede in de hele Tora.

Deze verzoening is wel een model voor hoe verzoening in zijn werk kan gaan. De vele fasen en facetten van het proces vanaf de eerste komst van Joseefs broers tot met met Joseefs bekendmaking hebben natuurlijk tot vele duidingen geleid en tot vele pogingen het gedrag en de bedoelingen van Joseef te waarderen. Een aardig overzicht geeft het boek van Harvey Fields, 'Een Toracommentaar voor onze tijd'.

Mijn idee is dat er een doorgaande lijn door Joseefs gedragwijze loopt: dat hij uiteindelijk zijn familie vreselijk heeft gemist en vooral zijn vader.

Het verschijnen van zijn broers moet ook voor hem een schok zijn geweest en moet dit gemis en de sluimerende liefde voor zijn familie - ondanks alles - weer wakker hebben gemaakt. Maar ook de woede over het harteloze verraad dat zijn broers hem hadden aangedaan.

Voor er sprake kon zijn van een verzoening moest Joseef zijn wrok opgeven, maar dat zou alleen kunnen als van de kant van zijn broers óók een verandering merkbaar was geworden, een verandering in de zin van een bewustzijn over hun gepleegde daden, een schuldbesef.

Daarvoor heeft Joseef hen als het ware aan een test

onderworpen, een beproeving die deels een zekere 'gecontroleerde' genoegdoening inhield en deels inzicht moest geven in hun huidige 'state of mind'. Men zou zich wel kunnen afvragen of deze test niet wel erg lang werd uitgesponnen en de genoegdoening niet overmatig bemeten was; die waardering zal bij ieder uiteenlopen, ik weet het zelf niet goed.

In ieder geval had de test zijn beoogde uitwerking. De broers bleken zich inderdaad schuldig te voelen. Dat schuldbesef bleek bijvoorbeeld uit 42: 21.

Nog een verandering bleek uit de heftige pleitrede van Jehoeda voor zijn jongste broer en uit zijn begaanheid met het welzijn van zijn vader. Dat lange hartstochtelijke blijk van familieliefde – in contrast met het vroegere onderlinge gedoe – was voor Joseef de onmisbare scheut water die de emmer van de zolang beheerste tranen deed overlopen.

Joseef stuurde iedereen behalve zijn broers weg. Toen kon hij zich bekendmaken en zijn emoties de vrije loop laten in de intimiteit van de familie.

Op de commentatoren en andere lezers die zich afvragen waarom Joseef de hovelingen wegstuurde lijkt het mij logisch te antwoorden: omdat je in een officiële omgeving (i.c. die van het hof) een bepaald formeel decorum in acht dient te nemen en daar je emoties niet laat gaan. Dat is nog steeds zo: intieme zaken en politiek houdt men nog steeds graag gescheiden.

De hereniging van Joseef wordt in paragraaf 45 met veel begrip en psychologische nuance beschreven, lees het nog eens na en verwonder je over deze mooie en ontroerende passages.

Een merkwaardigheid is te lezen in 46: 34 in combinatie met 47:3

*31 Jozef zei tegen zijn broers en zijn verdere familieleden: 'Ik ga nu de farao op de hoogte brengen. Ik zal tegen hem zeggen: "Mijn broers en mijn andere familieleden zijn uit Kanaän naar mij toe gekomen. 32 Het zijn altijd schaapherders en veefokkers geweest, en ze hebben hun schapen en geiten en hun runderen meegebracht en alles wat ze verder maar bezitten." 33 Als de farao jullie ontbiedt en naar je beroep vraagt, **34 dan moeten jullie hem beleefd antwoorden dat***

jullie al van jongs af aan veefokkers zijn, net als jullie voorouders. Dan zullen jullie je wel hier in Gosen mogen vestigen, want de Egyptenaren hebben een afschuw van schaapherders.'

47 1 Daarop ging Jozef naar de farao en deelde hem mee dat zijn vader en broers uit Kanaän waren gekomen, met hun schapen, geiten en runderen en met alles wat ze verder bezaten, en dat ze nu in Gosen waren. 2 Vijf van zijn broers had hij meegenomen en hij stelde hen aan de farao voor. 3 'Wat is uw beroep?' vroeg de farao, en zij antwoordden: 'Wij zijn schaapherders, net als onze voorouders.'

Merkwaardig omdat Joseef hen aanbeveelt niet te zeggen dat ze schaapherders zijn (omdat de Egyptenaren een afschuw hebben van schaapherders, Rashi: "omdat schapen volgens de Egyptenaren godheden zijn"), terwijl ze dat even later tegen Far'o gewoon wél zeggen.

Ik heb hier geen bevredigende verklaring voor.

Illustraties

- François Boucher, Joseph Presenting his Father and Brothers to Pharaoh Columbia, South Carolina, USA
- Harvey Fields, Een Toracommentaar voor onze tijd
- Schaapsherder
- Willem Reuter, Jacob and His Family Entering Egypt, Baghdad

Sidra Channoeka:

"Over Het Licht in de duisternis"

door: Gershom Awraham

Gedurende het Channoekah-feest, ontsteekt men de Channoekah lampjes voordat de sjabbat lichtjes worden opgestoken. Men volgt de gebruikelijke procedure. Immers, op de sjabbat is er een algemeen verbod op het ontsteken van vuur.

Nadat men de lichtjes van de channoekiah, de acht armige kandelaar, heeft aangestoken - gedurende acht dagen iedere dag een lichtje meer, zingt men het *mangauz soer jesjoengatie*.

Een vroeg-middeleeuwse traditie die onder asjkenozische Joden voorkomt, die de *Rijnlandse Mienhag* [één van de oudste halachische tradities in Europa, overgeleverd vanuit de pre-Romeinse tijd] volgen is het zeggen van een *speciale techone foen licht bentsjen*.

Dit gebedsformulier over het ontsteken van de lichtjes voor sjabbes en de feestdagen kan ook voor channoekah worden aangehaald. De tekst van deze *techone* luidt in het fraaie Jiddisch als volgt;

'Got foen daajn folk Jisro'eil doe biest heilig oen doe host goheijligt daajn folk Jisro'eil oen doe host geheijligt dem sjabbos oen doe biest aajner oen die Jisro'eil hostoe ojs der welt oenter alle folker tsoe daajn dienst oen dem dem sjabbos tsoe ehren oen tsoe laajchten mit licht oen tsoe hoben fraajd oen loest in daajnem dienst. haajnt ien daajnem heijligem sjabbos dos mier zenen sjoeldig erlich tsoe halten miet alle zagen azoo wie amelech der halt erlich zaajn maliecho oder wie achoson halt erlich zaajn kalle oen noch reejden fiel chachomiem dos zeej hoben geroefen dem sjabbos bas malche oen kalle, en ich daajn tochter hob sjojn licht getsoenden tswee licht die daajne chachomiem hoben geheejzen die wos weesen daajn heijlige Torah, tsoe ehren oen tsoe heiligen daajn nomen oen die Torah oen dem sjabbos, almechtigor Got gieb mier oen maajn man oen maajne kinder oen maajn gants hojz gezind dem heijligen sjabbos tsoe roe'en oen tsoe heiligen miet nachat oen bahiet oenz far alle beejeze beegenes oen ojch far alle beejeze gishehenis ien dem hajntigen tog den die resjo'iem oen die tsediekiem hoben ojch haajnt roeh foen dem bitteren gehinom az doe zolst mich ojch ien dem tog foen shabbos bahieten far allem beejezen oen az alle maajne licht zollen hel oen lojter brennen tsoe far traajben die beejeze roechojs oen sjediem oemiziekiem bat machalat alle die do koemen foen dos zeej zollen awek fliehen far die licht ich toe tsinden ien dem sjabbos tsoe dem dos zeej zellen niet sjedigen dem mentsj niet

kaajn man ojch niet kaajn froja oen kinder foen folk Jisro'eil.'

En in de Nederlandse vertaling:

G'd van uw volk Israël U bent heilig en U heeft Uw volk Israël geheiligd en U heeft de sjabbat geheiligd en U bent Enig en de Joden heeft U van onder alle volkeren tot Uw dienst geroepen, om te eren de sjabbat, haar te verblijden met het Licht en om lust en vreugde te ontlennen aan het dienen van U oh G'd, het licht op mijn weg om uw sjabbat op oprechte wijze in acht te nemen, zoals een vorst op oprechte en eerlijke wijze de bewoners van zijn eigen koninkrijk dient, of zoals een bruidegom zijn bruid open en oprecht tegemoet treedt, en dan nog zeggen veel geleerden dat zij de sjabbat een prinses en bruid noemen en ik uw dochter heb reeds mijn sjabbat kaarsen ontstoken die ons herinneren aan de Torah te houden, Uw Naam te heiligen en de Torah en de sjabbat, almachtige G'd geef mijn man en mijn kinderen en geheel mijn huis in rust en gezondheid de sjabbat door te brengen en te heiligen met vreugde en behoed ons van alle boze ontmoetingen en onplezierige gebeurtenissen op deze dag en laat ook alle kwaad willenden deze dag rusten, want u laat toch ook alle rechtvaardigen op sjabbat rusten en geeft hen geen toegang tot het gehinnom/ hel, u zult mij ook op sjabbat voor al het onwelvoeglijke behoeden en al onze kaarsjes zullen helder hun licht uit doen stralen. Moge deze lichtjes de kwade geesten verdrijven en alle schades en vervloeking doen afvloeien. Moge deze lichtjes tot een zegen voor ieder mens zijn.'

Het in vrijheid kunnen genieten van sjabbat of channoekah-lichtjes was in het verleden lang niet altijd overal vanzelfsprekend.

Sommige lokale of regionale heersers hadden de onhebbelijke gewoonte om Joodse gemeenten speciale discriminatoire belastingen op te leggen.

Er werden soms speciale belastingen geheven over a) de productie van kaarsjes, b) het aanschaffen van kaarsjes c) de handel in kaarsjes en d) het branden van deze lichtjes op

sjabbat en feestdagen.

Meestal werd deze impost collectief aan een kehillah, gemeenschap, opgelegd, maar er zijn gevallen bekend waar per gezinshoofd werd geheven door kwaadwillende regeerders.

Hun afschuwelijke politionele dienaren verschenen doorgaans na het vallen van de duisternis, uitgerekend op de sjabbat of feestdagen, om deze gelden te innen.

Het is de Jood verboden om geld op rust- en feestdagen aan te raken, de vernedering door dergelijke overheden was dus onuitsprekelijk. Chanoekah is bij uitstek een celebratie van de godsdienstvrijheid.

De vrijheid om het licht van de Torah, de Openbaring te kunnen leven en onderwijzen. Totdat de Verlosser komt, spoedig en in onze dagen, ameen; *ad Moh-jie'ach jowou, biem heiro, be joumeinoe, omein!*

Illustraties:

- Channoekah lampjes
- Channoekiah; Istanbul
- Channoekiah; Tiffany

